

**PROPOSTA DE
PLA DIRECTOR
PEL SECTOR DE LES
ARTS VISUALS
I PLÀSTIQUES DE
SANT CUGAT DEL VALLÈS**

2025-2029

PLA

ÍNDEX

- 1. PREÀMBUL**
- 2. REFERENTS**
- 3. ART A DEBAT**
- 4. DIAGNOSI**
- 5. PROPOSTES**
- 6. INDICADORS**
- 7. CONCLUSIONS**

ÍND

1. PREÀMBUL

Aquest document sorgeix l'any 2022 d'una proposta de la *Taula participativa de les arts visuals i plàstiques* del Consell de Cultura, que té la voluntat de donar un impuls a aquest sector de la vida cultural de la ciutat. Vol ser un document que, adoptat pel Ple Municipal, serveixi de guia d'actuació (no exclusiva) a cinc anys vista.

PRE

1.1. Taula de participació ciutadana de les arts visuals i plàstiques del Consell de Cultura

Aquesta taula, junt amb les taules de Cultura Popular, Música, Teatre i Dansa i Patrimoni, **forma part del Consell Municipal de Cultura de la Ciutat**, que és "un òrgan complementari de l'organització municipal creat per l'Ajuntament a l'empara de l'art. 62 del Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei Municipal i de Règim Local de Catalunya, que té com a finalitat integrar la participació dels ciutadans, entitats associatives i dels diferents sectors i agents de l'àmbit cultural de Sant Cugat. **El Consell Municipal de Cultura és un òrgan de naturalesa participativa amb funcions consultives i d'assessorament municipal en les matèries de caràcter cultural.**" (Art. 1.1 i 1.2 del Reglament aprovat pel Ple de data 18.95.09).

S'entén que és "el màxim òrgan consultiu i de participació de Sant Cugat, on representants de la ciutadania i de les entitats debaten amb responsables polítics els assumptes públics de la ciutat. Les seves funcions principals són debatre els plans d'actuació generals, canalitzar queixes i suggeriments, emetre informes, promoure estudis i fer propostes en matèria de desenvolupament econòmic, local, planificació estratègica de la ciutat i grans projectes urbans." Amb data del 23 de desembre del 2021, s'ha aprovat un nou Reglament de funcionament i organització del Consell sectorial de Cultura de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, que manté "el caràcter consultiu, d'informe, de formulació de propostes i suggeriments, que canalitzen les iniciatives i inquietuds ciutadanes en temes concrets d'interès per a la ciutat", així com "suscitar la participació de la població en la definició de les necessitats socials i en el disseny de polítiques municipals".

Resumint, aquesta *Taula de participació ciutadana de les arts visuals i plàstiques* és un canal de participació d'aquest sector d'activitat (arts plàstiques i visuals), amb funció consultiva, d'assessorament i formulació de propostes.

Caldrà aclarir aquest sector, les arts visuals: la seva definició i la seva amplada; així com les interseccions amb els altres sectors: cultura popular, música, teatre i dansa, i patrimoni.

Partirem d'una descripció succinta del territori, una proposta de visió i missió, i un resum que ens porta a proposar una primera activitat per poder fonamentar la nostra tasca.

1.2. Sant Cugat del Vallès

La web de l'Ajuntament descriu la ciutat amb aquestes paraules: "Sant Cugat del Vallès és avui una ciutat jove i moderna que, alhora, *ha sabut conservar l'esperit tradicional d'aquell poble agrícola i d'estiueig de no fa tants anys*. Ciutat verda i innovadora, el seu repte és continuar avançant en un model basat en la sostenibilitat social, econòmica i mediambiental. Situada als peus de la serra de Collserola i en un dels principals eixos econòmics del país, un lloc on viure i gaudir, estudiar i treballar. Amb aproximadament 90.000 habitants, la població de Sant Cugat és una de les més joves i més qualificades de Catalunya. Ciutat dels infants, terra d'artistes, campus d'universitats, pol de recerca i seu d'empreses i multinacionals, és també una ciutat acollidora i diversa, amb un ric teixit associatiu." (www.santcugat.cat, consulta feta el 14-IV-21)

Aportem les següents dades:

Superfície: 48,2 quilòmetres quadrats

Habitants: 95.725 (2022)

Densitat: 1.984,8 hab./km (2022)

Edat mitjana: 39,8 anys

Emissions CO₂ per càpita: 8,05 tones/any. (mitjana Espanya 7,29)

A escala espanyola, Sant Cugat és la tercera ciutat amb una renda més alta per habitant (21.122 € anuals / dades, any 2019), i la segona amb una taxa de desocupació del 6,4%.

"Tot i que de mitjana Sant Cugat creix en 2.000 habitants cada any, també són molts els que marxen de la ciutat. Mentre la majoria de persones que venen a viure a la ciutat provenen de Barcelona (s'atreuen rendes altes amb estudis superiors), els santcugatencs que marxen ho fan sobretot a municipis de l'entorn com Cerdanyola, Rubí i Terrassa. Es dona, per tant, una substitució poblacional i el trencament de les xarxes familiars i socials construïdes a la ciutat." (*Dinàmiques residencials i riscos de substitució de població a Sant Cugat*, 2022, Oriol Nel·lo, geògraf, UAB)

Al 16 de desembre de 2019 es va aprovar la "Declaració institucional d'Emergència Climàtica a Sant Cugat".

Conceptes a retenir i revisar:

- Rerefons d'aquell poble agrícola, ciutat verda i innovadora (universitats i pol de recerca).
- Població jove i qualificada.
- Terra d'artistes.

1.3. Visió

- Ciutat de la seva extensió amb el nivell més alt de desigualtat entre les rendes més altes i les més baixes (coeficient Gini).
- Fenomen d'expulsió: atracció de rendes altes i expulsió de rendes mitjanes i baixes.
- Voluntat de fer una transició energètica (reduint l'emissió de gasos d'efecte hivernacle del 55% el 2030, respecte dels valors del 2018 i assolint la neutralitat emissora a partir del 2050).

La visió és la que ens marca una meta final, una brúixola del futur possible.

Quin paper es vol que tinguin les arts visuals i plàstiques a la ciutat de Sant Cugat?

Què s'entén per arts visuals i plàstiques?

L'ésser humà ha necessitat de fer-se amb imatges, espais i objectes que li facin més fàcil i entenedora la seva existència, tant a escala col·lectiva com individual. De manera tòpica i breu parlem d'art amb les seves manifestacions com són la pintura, l'escultura, la performance, les instal·lacions, l'arquitectura, el disseny, l'artesanía, la fotografia, el cinema, el vídeo, els entorns digitals i un llarg etc. És cert que des de mitjans del s.XX les pràctiques artístiques, en la seva voluntat de subvertir allò que considerem art, han ampliat el seu camp colonitzant els territoris de la filosofia, la literatura, el teatre, la música i la dansa, tot generant un nou paradigma: l'anomenat paradigma de l'art contemporani (N. Heinrich). Aquest paradigma també ha incorporat la voluntat de trencar els àmbits expositius que li eren propis i sortir als carrers, les places i tota classe d'espais socials, inclosos els naturals (*land art*).

Podem **proposar una concepció de la pràctica artística àmplia i transversal**, que permeti a la ciutadania trobar en la seva diversitat les experiències que la puguin enriquir i acompanyar. En aquest sentit, suggerim **una visió no jeràrquica**, on els dictats del mercat de l'art no menystinguessin totes les formalitzacions possibles: des de la petita joia al *happening* multitudinari, des de l'aquarel·la a la instal·lació tèxtil.

Entenem també que l'experiència artística té tant la component contemplativa i receptiva (estètica) com la vessant intel·lectual, pedagògica i participativa (crítica). Aquestes vessants (contemplació i acció) tenen sempre un llarg recorregut formatiu: des de la maternal a la formació d'adults, des de l'espectador atent fins al creador factual (tant des de la seva posició *amateur* com d'aquell que té un recorregut professional).

Una darrera reflexió: **tota creació interessa en tant que s'implica en la vida**, i tant pot ser un got de vidre que alleuja la nostra set, objecte dissenyat amb una funció pràctica, com una imatge generada per ordinador que omple l'espai públic amb tota la seva càrrega poètica: de les arts visuals a les artesanies, del disseny a les arts plàstiques. Com a ciutadans ens interessen doncs unes arts implicades, més enllà de les jerarquies, més enllà dels circuits de l'economia i de les cerimònies classistes de l'ostentació.

Interessa aquest paper a aquesta ciutat? Seria aquesta la seva visió?

Una ciutat tradicional i innovadora, sostenible, que accepta la incertesa en la que ens trobem, fent seva la diversitat i la fraternitat, potser necessita unes arts implicades que l'ajudin en aquests nous temps.

ARTS IMPLICADES PER A UN FUTUR INCERT

1.4. Missió

La missió ha de formalitzar en la present proposta aquelles accions dirigides a fer factible la visió.

En primer lloc, situem el present Pla Director en el marc internacional dels Drets Culturals (2008), l'Agenda 2030, la Carta de les Arts a l'Educació i la seva aplicació a les ciutats.

La ciutadania hauria de poder accedir a l'experiència estètica, en totes les seves varietats de manera natural i diversa. Aquesta experiència caldria que impregnés totes les franges d'edat i totes les activitats. No ha de ser sempre una experiència dels moments d'oci, dels moments de consum. Hauria d'estar naturalitzada com una manera d'estar al món. I és aquest estar al món que hauria de ser una manera de viure de la nostra ciutat.

L'antic món rural era molt més integrador: rituals, cançons, accions lúdiques, feina, alimentació i xarxa social estaven contínuament entrelligades. Tot formava part d'una manera de viure, d'estar en el món. Aleshores, la religió era el relat que ho feia tot coherent.

Ara hem d'establir un relat cívic que ajudi a fer una vida integral (curiosament el teletreball, inconscientment, ens està portant cap a aquesta integració del domèstic amb el productiu, aspecte consubstancial al món rural).

Poden les experiències estètiques afavorir aquesta experiència més integral de la nostra activitat humana? Poden les arts, els dissenys, les artesanies actuar conjuntament per afavorir un nou paradigma de la socialització urbana?

Les activitats haurien d'anar en aquest sentit, privilegiar el col·lectiu i tot allò que faciliti la integració social, cultural i econòmica. L'art per a tothom, un art públic.

I això no es pot fer sense la participació de la ciutadania, tot respectant els sectors de la mateixa que poden no estar interessats: ningú està obligat a gaudir de l'art, aquest pot ser-li indiferent.

Vàrem proposar com a primera acció dissenyar i produir una activitat oberta per debatre, conèixer i escoltar a aquella ciutadania interessada. D'aquesta primera acció, si resultés positiva, hauria de sortir un pla director a 5 anys vista. I com tot pla estratègic estaria dotat de calendari, pressupost, eines de valoració i realimentació. Així mateix, si bé en un primer moment la Taula participativa de les arts visuals i plàstiques podria seguir amb la mateixa mecànica que fins ara, caldria posar-la a ella mateixa en el centre de la nostra crítica

i proposició de reglament i funcionament operatiu, tot generant una comissió permanent, comissions de treball concretes i el seu corresponent plenari (que és el que ara està funcionant).

**CIUTAT
IMPLICADA
EN UN ART
PER A
TOTHOM**

1.5. Resum

Una ciutat de 95.000 habitants amb un perfil sociològic variat que veu en l'art i les seves manifestacions un element d'identitat (*Sant Cugat terra d'artistes*), tot i que aquesta identitat ha de ser explicitada. El mateix art genera diferents expectatives: experiència de creixement personal i col·lectiva, element de cohesió social i de pertinença al grup, activitat que procura prestigi i identitat classista, símbol de poder econòmic/cultural.

Un **art implicat i transversal** (arts visuals, dissenys i arquitectura, arts plàstiques, artesanies) que connecti amb els interessos de la ciutadania com acompanyament en una època plena d'incerteses i de crisis ecològiques i socials.

Així, **la taula de participació ciutadana de les arts visuals i plàstiques** ha de ser una **plataforma participativa i de propostes** que assessori i acompanyi l'acció municipal en sintonia **amb aquest criteri: art implicat per a tots i totes**.

Aquestes reflexions ens varen portar a proposar una primera activitat que ens permetés copsar, a través d'uns debats públics i participatius, l'opinió i reflexions de la ciutadania interessada, així com dels actors i experts del propi sector de les arts visuals i plàstiques. Aquesta primera activitat **Art a Debat** va ser realitzada durant els dissabtes 22, 29 (gener) i 5 (febrer) a la Sala Clavé de La Unió, que referenciarem a bastament en el punt 3 d'aquest document.

2.

REFERENTS

Volem aportar aquelles experiències que ens ajuden a fer-nos una idea de les diferents accions i manifestacions que, dins d'aquesta voluntat de fer partícip a la ciutadania en el gaudi, contemplació i debat de les arts visuals i plàstiques, han portat a terme diferents instàncies. Aquestes referències van des d'activitats concretes, a espais de debat, a formes de comunicació i concreció de l'activitat local, o altres que ens han donat material per reflexionar (no sempre cal inventar). Aportem referents locals i referents generals.

REF

2.1.

REFERENTS LOCALS

2.1.1.

Art a debat 2001-2002

Organitzat per la Fundació Privada Sant Cugat, va tenir dues convocatòries: La primera, “Art a debat” 2001, es va organitzar en quatre jornades que constaven d’una petita performance o activitat artística, un sopar a peu dret i una taula rodona. Es va complementar amb diferents activitats com conferències, activitats al carrer, etc.

La segona convocatòria, “Art a debat” 2002 (Primavera de l’art) es va articular a través d’un pòdium instal·lat als Jardins del Monestir on, en una convocatòria oberta i sense límits de llenguatges artístics, es podien presentar propostes sota diferents lemes. Com en l’anterior edició hi va haver diverses activitats paral·leles

2.1.2.

Nit de l’art 2001-2020

Aquest esdeveniment va ser una iniciativa de les galeries d’art de Sant Cugat, amb la idea de promoure la visita als seus espais.

Després de l’èxit dels primers anys, la festa va anar creixent de la mà de l’Ajuntament, incorporant associacions i col·lectius diversos a la festa, fent-ne d’ella un dels esdeveniments importants dins del calendari de la ciutat.

La Nit de l’Art va ser un referent durant molts anys a Sant Cugat, assistien un gran nombre de persones residents a altres poblacions. En algunes edicions va participar part del comerç local, sobretot els establiments de tradició local, exposant obres d’art als seus aparadors apropant-les així a un públic més nombrós.

Les escoles d’art de la ciutat també hi van participar activament, obrint les seves portes al públic i mostrant exposicions de treballs de l’alumnat, concerts a la fresca i tallers artístics.

2.1.3.

Associació d’espais d’art de Sant Cugat 2003

El 2003 es va constituir l’Associació Espais d’Art de Sant Cugat que aglutinava les diferents galeries d’art de la ciutat, amb la voluntat de cooperar, assistir i defensar els interessos comuns de la seva activitat professional. Una de les finalitats era la de fomentar i motivar esdeveniments de tipus cultural que ajudessin a donar a conèixer i apropar els espais d’art a un públic més ampli.

2.1.4. Comunicart 2006

Proposta a cura de l'artista Tatiana Blanqué i organitzada per l'Ajuntament de Sant Cugat, on es van proposar unes **jornades de cap de setmana** on s'oferien xerrades, taules rodones, juntament amb performances i art participatiu.

2.1.5. Festival Nacional de Poesia

Durant uns quants anys la participació de les galeries d'art en aquest certament va portar **un valor afegit** al mateix, realitzant recitals poètics dins de les galeries d'art, i en alguna ocasió realitzant quadres a partir de poemes o poemes dels quadres exposats. Unint així dues disciplines artístiques aparentment allunyades.

Els espais d'art municipals o el museu del monestir també s'han implicat programant activitats vinculades, exposicions, instal·lacions o performances dins el programa del festival, en un sentit més genèric, dins una programació més *off* que no tant implicada a l'organització.

L'associació Firart aporta punts de llibre il·lustrats, inspirats en poemes, que es reparteixen per les llibreries

2.1.6. Premis i concursos

2.1.6.1. Premi de pintura ràpida Francesc Cabanas-Ailbau 2001

Premi de pintura que va néixer fora de l'administració local, però que va passar a organitzar amb la col·laboració de la família de Francesc Cabanas. És un premi de pintura ràpida que segueix la mateixa tipologia que la resta de premis d'aquest tipus. Els fets del procés i la posterior pandèmia van aturar el seu retorn, que es preveu per l'any 2023, després d'un lapsus d'anys sense convocar-se per diferents motius. En aquests moments l'organització la lidera l'entitat Firart, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Cugat. En aquests moments es troba en un punt d'aturada donat que la família Cabanas no el vol reprendre després dels diversos intents no fructificats per diverses causes (pandèmia, crisi econòmica municipal, etc.)

2.1.6.2.
Premi de de pintura
de petit format
Autocugat
2006-2011

Va néixer sent un dels premis més importants dins de la seva categoria per la dotació econòmica del premi al guanyador, 12.000€. El premi va créixer amb dues categories afegides. Una a la carrera artística, que era un reconeixement “no econòmic”, i una beca d’estudis per estudiants d’últim curs de Belles Arts i escoles d’art amb una dotació de 2.000 €. Les obres guanyadores quedaven en possessió del patrocinador principal, Autocugat.

2.1.6.3.
Concurs de cartells
Dia de la dona

Bases creades per a incentivar la reflexió sobre qüestions de gènere i feminisme entre els joves, a partir de la creació del cartell institucional de l’Ajuntament per la commemoració del Dia Internacional de la Dona. Compta amb la col·laboració de l’Escola d’Art i Disseny de Sant Cugat per l’organització d’aquest concurs, establint-ne les bases i el jurat. És obert a les escoles d’art, batxillerats artístics i graus en disseny del Vallès occidental. El primer premi és de 1.200 €.

2.1.6.4.
Concurs de Cartells
Festa Major

Durant uns anys, des de la comissió de Festa Major de Sant Cugat és va realitzar aquest concurs obert on van participar i guanyar diversos artistes locals. Finalment es va optar per la professionalització de la imatge cap al disseny i no l’adaptació artística.

2.1.6.5.
Concurs de cartells
Festa de la tardor

Concurs obert per tal de proveir a la festa de la tardor d’una imatge artística o disseny específic sobre una festa on s’apleguen entitats culturals locals, per celebrar la arribada de la tardor, coincidint amb els cicles festius i calendaris populars.

2.1.6.6.
Biennal d’escultura
ValldoreixdelsSomnis

Organitzada per l’Associació Amicart compta amb el suport de l’EMD de Valldoreix i l’Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. S’han realitzat tres certàmens (2016/2018/2022) amb dos premis de 5.000 € i un de 3.000 € per joves emergents.

2.1.7. Patrimoni viu

Jornades interdisciplinàries de divulgació històrica organitzades pel Museu de Sant Cugat. Punt de trobada de diverses disciplines tradicionals, artesanes i artístiques. L'Escola d'Art i Disseny hi havia participat en la confecció de la imatge gràfica, il·lustracions i exposició de cartells al recinte del Monestir. Els darrers anys el format ha canviat.

2.1.8. 47è Congr s de l'Acadèmia Internacional de la ceràmica a Barcelona 2016

Sant Cugat es va adherir al congrés programant una sèrie d'exposicions de ceràmica als espais públics i privats. Durant la setmana del congrés va realitzar un cap de setmana d'activitats, que van omplir el carrer. Es va fer torn al carrer, rak  amb forn de paper a la plaça Octavià, ceràmica de gran format al Cellar Modernista, exposició de ceràmica contemporània al Claustre del Monestir, homenatge al ceramista Frederic Gisbert a la Casa de Cultura, visites guiades, documentals, performances, tallers participatius, etc. DTerra van tenir el paper de promotores i comissàries del programa a Sant Cugat.

2.1.9. FESCAMP. Festival d'art comunitat i medi ambient 2015, 2016, 2017

El FesCamp fou un procés de treball comunitari que a través de les pràctiques artístiques col·laboratives va promoure la reflexió crítica sobre la ciutat difusa de Sant Cugat des del punt de vista de la sostenibilitat i el medi ambient. El seu objectiu era identificar les mancances i oportunitats sostenibilistes del context periurbà, intensificar la cohesió veïnal i les relacions socials, als barris de Mirasol, La Floresta i Les Planes i la Vila de Valldoreix.

Basat en el treball per parelles entre agent local i artista, en primera convocatòria, se seleccionaven els agents locals que proposaven un tema relacionat amb els propòsits del FesCamp; en la segona convocatòria, es presentaven els artistes escollint tema/agent i plantejant un projecte per desenvolupar aquest tema. Ambdós

treballaven conjuntament durant tres mesos per presentar el resultat del procés el dia del Festival.

Els impulsors del projecte foren Cíclica [*space, community & ecology*] amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès i l'Entitat Municipal Descentralitzada de Valldoreix.

2.1.10. Festival Creatus Dominus. Festival de disseny de Sant Cugat

El Festival *Creatus Dominus*, va néixer el 2014 com a iniciativa independent de dues ex alumnes de l'Escola d'Art i Disseny que van rebre una beca d'emprenedoria i van proposar al claustre de l'escola que s'hi impliqués. Aquesta activitat rep el suport del Patronat Municipal d'Educació mitjançant subvenció i l'ajut en infraestructures i muntatges del servei de cultura durant les edicions que es va portar a terme a la Casa de Cultura i l'entorn dels jardins del monestir. Posteriorment es va traslladar a les instal·lacions de l'Escola d'Art i Disseny.

Creatus Dominus és un festival fet a mida pels estudiants de disseny i joves professionals. Busca ser l'espurna que els faci començar a moure's i a desenvolupar l'esperit crític respecte tot el que els envolta. Actualment es divideix en tres formats diferents que es fan al llarg del curs escolar a l'EAD Sant Cugat: *Beta Creatus*, *Off Creatus* i *Festival Creatus*. *Festival* és de format *on line*, gratuït i obert a tothom que s'hi vulgui inscriure. Habitualment es programa a la primavera i es conviden a persones que treballen la creativitat, el disseny i la imatge intercanviant la seva experiència amb l'alumnat i tothom que s'hi vulgui inscriure. El Festival és gratuït.

2.1.11. Biennal d'Art Contemporani Català 1977-2020

Organitzada des de Canals Galeria d'Art en col·laboració amb altres administracions públiques (Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Sant Cugat, etc.).

Era una convocatòria per a artistes catalans o amb residència o taller a Catalunya, que en els darrers anys es va redefinir cap a l'art jove (menors de 35 anys) i que a la darrera edició ja no va comptar amb el suport de l'Ajuntament de Sant Cugat.

La darrera edició va ser un resum de les anteriors amb el suport de Bonart. Un aspecte positiu d'aquesta biennial era que itinerava durant 2 anys arreu de Catalunya.

2.1.12. Saló Europeu de Joves Creadors 2001-2004

Proposta d'art jove que neix a la ciutat de Montrouge (França) i que organitzava una exposició itinerant per França, Catalunya i Portugal, on es va afegir el Regne Unit el 2004, darrera edició que va acollir Sant Cugat.

Es designava un comissari per regió que era l'encarregat de seleccionar als artistes joves que formarien part de l'exposició. Aquestes es mostraven al Monestir de Sant Cugat.

Sant Cugat va deixar de participar, donat que pressupostàriament en aquell moment es va decidir apostar per la Biennial organitzada per Canals Galeria d'Art, però van ser 4 edicions molt interessants on es mostrava l'art jove i emergent en context Europeu.

El projecte es va traslladar a altres ciutats de Catalunya, passant per Figueres o l'Hospitalet del Llobregat.

2.1.13. Beca fotogràfica Joan Cabanas-Alibau 2016-2019

Associació fotogràfica Sant Cugat- QgatFoto, la Fundació Cabanas i l'Ajuntament de Sant Cugat, convoquen la Beca Joan Cabanas-Alibau de Fotografia, amb l'objectiu de promoure la creativitat artística i la recerca de noves formes d'expressió en fotografia. La beca comporta l'exposició del projecte guanyador a la seu de la Fundació Cabanas. La beca ret homenatge a Joan Cabanas-Alibau (1907-1952), primer fotògraf professional de Sant Cugat, testimoni de la vida social de la població durant la primera meitat del segle XX, i autor del fons fotogràfic històric més significatiu de la vila. Dotació de 2000 € per producció d'obra i exposició a la Casa Museu Cal Gerrer.

2.1.14. Fem un Museu

El projecte *Fem un Museu* és una iniciativa cultural liderada pels Museus de Sant Cugat amb el suport de l'àmbit de Ciutadania de l'Ajuntament de Sant Cugat, que té com a propòsit principal l'acostar el món de l'art a col·lectius en risc d'exclusió social i, més concretament, a col·lectius de persones amb diversitat funcional.

2.1.15. Rodalles 2 i 3. Xarxa Cultural Transversal 2007-2009

La Taula de treball de tècnics d'Arts Visuals de la Xarxa Transversal va començar el 2007 a gestionar el projecte "Rodalies 2", una exposició d'art contemporani simultània que va materialitzar-se a 10 municipis de la Xarxa. L'edició "Rodalies 1" va tenir molts problemes i al "Rodalies 2" es van testar altres fórmules.

L'objectiu del projecte era el d'afavorir la mobilitat dels artistes, permetre que els creadors locals que no tenen accés a les xarxes de distribució habituals tinguessin projecció més enllà de l'àrea d'influència de la seva ciutat o comarca. Cada ciutat intercanviava un artista local.

A "Rodalies 3", la fórmula va canviar i els artistes que es presentaven escollien allà on els hi agradaria exposar.

El projecte Rodalies es va transformar en la convocatòria de comissariat que ja porta 3 edicions.

<https://www.txac.cat/txac/projecte/el-concurs-de-comissariat-un-dels-projectes-de-la-xarxa-transversal/>

2.1.18. Firart Associació d'Art

El 28 d'abril de 1994 es va presentar la sol·licitud a la Generalitat de Catalunya per a constituir oficialment l'Associació Firart com una entitat sense ànim de lucre per a promocionar l'art i la cultura a Sant Cugat. La finalitat principal és fomentar l'activitat artística apropant-la al ciutadà, per això un dels seus eixos principals és la fira de carrer cada primer i tercer diumenge de mes.

2.1.19. Centre d'Art Maristany 2015-2024

El Centre d'Art Maristany s'inaugurava el 4 de març de 2015 per ser el primer espai municipal dedicat a l'art contemporani. Fins la seva data de tancament, el 14 de juny de 2024, per motius aliens a la programació, amb un argumentari econòmic, donat que l'espai on s'ubicava era de lloguer, han passat més de 40 exposicions i centenars d'activitats generals i per escoles d'educació primària fins estudis universitaris. Ha col·laborat amb altres institucions com el Bòlit de Girona, MAC Mataró, La Virreina, Tecla Sala, BiennalSur, MACBA, i per la seva sala d'exposicions han passat des d'artistes emergents fins a noms consolidats del món de l'art contemporani català i internacional. Ha estat referenciat a diverses publicacions sobre art contemporani, com *"Art emergent. La collita i el viatge"* de David Armengol, o

“Polítiques del Malestar” de Nora Ancarola, Daniel Gasol i Laia Manonelles.

Va consolidar i va ser espai referencial en la programació mitjançant convocatòries obertes amb comissions de selecció independents, fent crides per projectes curatorials i artístics, alternats en anys, i que aquest 2024 es volia consolidar com la forma principal de programació de l'espai, però ha quedat estroncat per la decisió de tancament.

En paral·lel, el centre oferia un conjunt de tallers de formació en arts plàstiques i visuals. Va acollir inicialment la formació no-reglada de pintura i dibuix que s'oferia des de l'escola d'art, i que amb els anys va evolucionar a una oferta més vinculada als programes artístics del centre amb un sistema paral·lel de *masterclass* i monogràfics que convidaven a artistes contemporanis a oferir les seves visions i formes de treball a les persones usuàries.

Amb data del 14 de juny de 2024, per motius aliens a la programació (amb un argumentari econòmic donat que l'espai on s'ubicava era de lloguer) el Centre d'Art Maristany va tancar.

2.1.20. Lumínic Festival de Fotografia

El festival Lumínic neix de la sinergia entre 3 propostes de festivals presentades a l'Ajuntament de Sant Cugat per part de 3 col·lectius i entitats locals amb ganes de tirar endavant un festival fotogràfic. L'Ajuntament inicia un procés de mediació per unificar la proposta de les tres parts i s'arriba a un consens que com a resultat crea una nova entitat, l'Associació Lumínic, que és l'encarregada de portar la direcció i comissariat del festival. En actiu des del 2019, és un festival de periodicitat anual en coproducció amb l'Ajuntament de Sant Cugat, que a banda de l'aportació econòmica, cedeix personal, espais expositius i facilita permisos de via pública. Cada any edició es dedica a una temàtica concreta que fa de nexa entre les diferents propostes expositives, tant a espais públics com privats, i que dona més importància i valor a la fotografia creativa i artística, tot i que sempre n'hi ha exemples de fotografia documental i d'arxiu.

2.2. REFERENTS GENERALS

2.2.1. Bones pràctiques

Referenciem manuals i propostes de bones pràctiques que poden servir de referent a l'hora d'organitzar activitats.

Manual de bones pràctiques professionals a les arts visuals

https://aavib.files.wordpress.com/2014/05/manual_buenas_practicas.pdf

Concursos justos per contractar disseny
<https://www.fad.cat/a-fad/ca/news/9089/concursos-justos-per-contractar-disseny>

2.2.2. Fòrum Arts Educació Abril 2022

El 1r Fòrum de les Arts a l'Educació neix com a un esdeveniment amb la voluntat de ser-hi cada dos anys per avançar de manera progressiva i permanent amb el compromís per fer realitat la incorporació de les arts a l'educació obligatòria, i per constituir un grup de treball permanent amb representació dels tres departaments per a la coordinació i la integració d'actuacions per a l'abordatge de la presència de les arts i la cultura en educació. Aquests propòsits queden continguts en el document de treball de la Carta de les Arts a l'Educació. L'educació en els arts, condició del dret de la ciutadania a la cultura.

Enllaços:

Versió 2 de la Carta de les Arts a l'Educació:

https://conca.gencat.cat/web/.content/ForumArtsEducacio/CARTA/FAE_carta_CA_v2.pdf

35 vídeos del 1r Fòrum de les Arts a l'Educació:

https://www.youtube.com/watch?v=RHdcMQIGdJ4&list=PL-nwYmVlxNnVgz_vvxmmPs-EnExL4JOF

2.2.3. La cultura als objectius de desenvolupament sostenible: Gula pràctica per l'accló local

L'estructura del document es basa en els 17 objectius que constitueixen *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible* adoptada el 2015.

El document presenta informació per a cadascú dels objectius, que ajudarà a entendre per què la cultura és important i com es pot realitzar una connexió eficaç amb ella en l'àmbit local.

L'Objectiu 04. Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a totes.

2.2.4. Pla de drets culturals de Barcelona. Fem cultura. Ajuntament de Barcelona

Es tracta d'un pla de la ciutat de Barcelona que busca obrir camí cap a un reconeixement formal dels drets culturals a escala internacional des de la pràctica municipalista, amb voluntat de crear discurs i fomentar l'aparició d'iniciatives similars.

Marc internacional dels Drets Culturals, Agenda 2030 i la seva aplicació a les ciutats.

Enllaç: https://www.barcelona.cat/aqui-es-fa-cultura/sites/default/files/2022-11/CAT_PlaDretsCulturals_0.pdf

3.

ART A DEBAT

ART

3.1. ART A DEBAT 2022

Com ja hem ressenyat en l'apartat 1.5, aquesta ha estat la nostra primera activitat com a Taula, amb la voluntat de recollir l'opinió de la ciutadania interessada a participar en la definició de quines activitats artístiques ens interessin, quines s'han de potenciar a la nostra ciutat, tant perquè puguin proporcionar una identitat santcugatenca, com pel nostre interès personal en gaudir i implicar-nos en elles. A *modus* de fòrum ciutadà se cercava que els resultats d'aquests debats facilitessin un marc de consens que procuri a la municipalitat un pla d'acció a cinc anys vista, pla que teniu a les vostres mans.

Es van programar tres jornades de debat:

“Quin art volem?” (22.01.2022)

“Quins artistes tenim?” (29.01.2022)

“Cap a on volem anar?” (5.02.2022)

Aquestes sessions tenien una estructura similar, amb una ponència d'inici i una taula rodona posterior, tot donant pas a un extens debat amb el públic assistent.

La valoració feta (per la mateixa taula) dels resultats de les jornades ha estat que l'objectiu era encertat, que hi ha hagut rigor, s'han parlat i aportat opinions diverses, hi ha hagut suport institucional, s'ha observat poca repercussió preliminar (mitjans de comunicació), però l'ocupació de totes les sessions ha estat completa. Es pensa que és un bon inici, i que la Taula ha guanyat confiança.

Els punts dels debats que destaquem són:

- Sobre la gestió del món de l'art (a Sant Cugat del Vallès).
- Criteris sobre les exposicions, sobre les biennals.
- Fons d'art /Museu d'art (reconeixent el bon fons d'art tèxtil).
- Espais d'exposicions grans.
- Productors d'art: espais de treball, difusió.
- Debat: Ensenyament vs. Art. Ciutat educadora.
- Art al carrer: què? com? Espais per fer intervencions.
- Reflexió: cal "depurar" l'espai públic, rebaixar la presència d'excessives imatges i intervencions.

Aquests punts, amb tots els matisos i arguments, han estat recollits pels membres de la taula participativa, i incorporats en el treball de l'actual document.

A continuació adjuntem els resums fets per un *relator*.

3.1.1. Quin art volem?

Quin serà l'art que volem viure a Sant Cugat, d'aquí a 5 anys vista?
Què és el que entenem com a 'art' en aquesta ciutat?

La primera jornada del cicle “**Art a debat**” ha girat al voltant dels reptes als quals s'enfronta en l'actualitat, tant l'ofici com la percepció social de les arts. Es tracta del tret de sortida d'una iniciativa popular pertanyent a la Taula d'Arts Visuals i Plàstiques de Sant Cugat que ha aconseguit omplir la sala principal de la Unió, amb l'objectiu de recopilar totes les idees i les urgències que calen abordar per traçar un full de ruta sobre l'art que es vol viure al municipi. “Aquestes jornades eren del tot necessàries i salta a la vista. Sou les mateixes persones que us dediqueu a l'art a Sant Cugat qui ens portareu el pla estratègic”, ha declarat la regidora de cultura, Esther Madrona, en l'obertura de l'acte.

La ponència principal ha estat conduïda per la directora del Museu del Disseny de Barcelona, Pilar Vélez. Des d'una òptica patrimonial, ha explicat la capacitat que tenen els museus de **legitimar** el que s'hi exposa i de **generar debat i coneixement**. “Els museus són inspiració”, ha afegit.

A través del seu discurs, la ponent ha fet un repàs de les diferents qüestions amb les quals es troben avui els professionals de les arts, conseqüència de dos salts importants en la història: el primer, la **industrialització**, el segon, **internet**.

Per exemple, ha remarcat la pèrdua del col·leccionisme, que afecta directament al negoci de l'art i a les galeries, el poc valor que es dona al patrimoni local, que parlant concretament de Sant Cugat ha considerat que “és variat, de bona qualitat i amb grans professionals al davant i al darrere que ho impulsen” i, la qüestió més actual, la manca de connectivitat i d'emoció que aporten les experiències artístiques digitals que “res té a veure amb el valor presencial d'una galeria d'art, d'un museu o d'una fira”, ha explicat Vélez.

Amb una ferma convicció, la ponent ha traslladat al públic la necessitat que els museus han de veure's com espais **útils** i al servei de la ciutadania, perquè conserven i investiguen béns culturals de totes les disciplines possibles. “**No hi ha arts menors, sempre estan relacionades**”, ha afirmat.

En aquest sentit, Vélez creu que s'ha d'acabar amb totes les jerarquies entre les arts i atrevir-se a ser més intrusius, a fer participar el públic de les iniciatives que s'impulsen, escoltar el carrer i, sobretot, **educar** des de les arts i la cultura. “L'escola té un gran paper en el futur de l'art i en la seva revalorització, és el canal directe cap als infants i els

joves. Com podem parlar de quin art volem, si no tenim cap mena de formació?”, ha qüestionat.

“Hem de copsar què vol el públic jove”, ha dit, un col·lectiu que preocupa profundament al món de l’art perquè, tal com ha transmès el públic, és el futur. En clau de museus, la ponent ha llançat la pregunta: “per què no ve la gent jove?”, per contra, ha afegit, “cal dir que quan venen surten sorpresos, els agrada i hi tornen”.

Des d’aquesta reflexió, la jornada ha encetat una taula rodona amb perfils molt diferents: l’arquitecte Francesc Pla, el professor de l’Escola Massana Antonio Ontañón, la presidenta del Gremi de Galeristes de Catalunya, Mònica Ramon i l’escultor Salvador Juanpere. Cadascun d’ells, des de la seva experiència, ha posat sobre la taula possibles solucions per entomar **un canvi de paradigma necessari en l’art**: la democratització de l’art ha provocat que “tothom” pugui convertir-se en artista i l’art ni es vengui com abans ni tingui la mateixa importància.

Després d’una participació telemàtica del coordinador de la Taula d’Arts Visuals i Plàstiques, Jesús-Àngel Prieto, en la qual s’ha exposat les diferents funcions de l’art (conceptual, informativa, propagandística) i el **valor que l’art té per ell mateix**, els ponents han traslladat diferents idees que han construït el debat de la jornada.

En primer lloc, els experts coincideixen que l’art s’ha d’acostar a la gent, s’ha de fer arribar i popularitzar. Ha de tenir més presència en l’escena pública. Per tal que això sigui possible, els ponents defensen que cal una administració que acompanyi, però que no dirigeixi i tingui un caràcter emancipador.

En aquest sentit, destaquen que, si es vol una cultura per a tothom, és necessari que aquesta sigui més accessible i compti amb més pressupost públic a més d’explorar nous formats, dirigir-se cap al món tecnològic, crear sinergies amb col·lectius que treballen als marges de l’art i connectar-se amb la població del territori.

També s’ha posat èmfasi en la importància d’establir diferents escales de presència d’art en la vida de la gent i ser capaços d’instaurar produccions culturals de primer ordre, a través de formats experimentals i transversals, en el món local.

Què ha opinat el públic?

Després de tres hores d’una àmplia varietat de coneixement exposat, ha estat el torn per expressar-se del públic, entre el qual hi havia artistes i galeristes, entre molts altres interessats. S’han recollit les

grans preocupacions sobre les quals es vertebra actualment els i les professionals de l'art: la **desconnexió amb el públic més jove**, la **desvaloració** de les arts per part de la nostra societat, la **precarietat** que viuen en l'ofici els i les artistes i l'**absència de cultura** en les escoles.

A continuació, s'exposen algunes de les reflexions que s'han comunicat en veu alta:

L'art ha de començar per la infància, l'art s'ha de presentar com quelcom interessant. Hem de fer autocrítica, què hem fet malament?

Perquè estem anant enrere, l'art no s'està popularitzant, s'està quedant només per a uns quants. L'art s'ha d'acostar a la gent, s'ha de fer arribar, si no ho fem, serà difícil que continuï endavant.

Ens hauríem de reivindicar més com a artesans que com a artistes, ser més humils, més senzills, més accessibles a tothom.

Per contrapartida, hi ha disciplines que estan aflorant, com la fotografia que està vivint un moment molt dolç.

En moltes ocasions, som nosaltres mateixos els qui no valorem el que tenim (A l'estranger valoren més el nostre patrimoni artístic)

Som la ciutat més rica de Catalunya, però no es dona força a les galeries ni suport econòmic als artistes.

Als artistes els calen diners per viure i produir, abans hi havia els mecenes. I ara?

Les galeries d'art estan passant per una etapa força amarga perquè els fills dels compradors, ja no compren i perquè hi ha una pèrdua de fidelitat per part de l'artista cap a la galeria. Ara que ha "desaparegut" la burgesia catalana, on està el client?

La democratització de l'art ha provocat que "tothom" sigui artista i l'art no es vengui com abans. S'ha de treballar en un altre paradigma.

3.1.2. Quins artistes tenim?

La segona jornada del cicle ha posat el focus en el perfil d'artistes que destaquen a Sant Cugat, així com el recorregut històric de l'empremta que han deixat diferents artistes a la ciutat

La segona jornada del cicle "Art a debat" ha centrat el debat en el perfil d'artistes que produeix Sant Cugat, així com quin ha estat el recorregut històric de la ciutat en el panorama artístic. La jornada també ha servit per identificar els punts forts en l'àmbit local que permeten als artistes desenvolupar la seva carrera i plantejar-se la pregunta si realment Sant Cugat és una terra d'artistes. La sessió ha estat moderada per la galerista Cristina Villar i la historiadora de l'art Imma Pueyo, que han encetat l'acte remarcant la importància de copsar la fortalesa artística local per poder construir el futur des d'una mirada estratègica.

La ponència principal d'aquesta segona jornada ha anat a càrrec de l'historiador Domènec Miquel, que també és el director de la revista GAUSAC editada pel Grup d'Estudis Locals (GEL). Miquel ha començat recordant que la frase "Sant Cugat, terra d'artistes" s'utilitzava amb un component sarcàstic, i no precisament perquè el poble destaqués per ser el bressol d'una cultura artística local potent.

Partint de la mateixa frase, l'historiador sancugatenc ha fet un repàs de l'empremta artística que hi ha a la ciutat i quines són les principals mostres de cada una de les branques de l'art. En aquest sentit, Miquel ha remarcat que a Sant Cugat ni la pintura mural ni el grafisme han estat d'alta qualitat. El ponent ha recordat que va existir una escola de pintura mural, però que no es conserva cap mostra del que s'hi va produir. Pel que fa a l'escultura, l'historiador ha explicat que de les 26 escultures públiques que hi ha a la ciutat, 24 són d'iniciativa privada. Un fet que, per Miquel, demostra la falta d'interès que hi ha hagut per part dels equips de govern per potenciar aquesta branca de l'art a la ciutat, malgrat que el 2005 es va aprovar un pla d'escultura pública que mai no es va portar a la pràctica, segons va relatar el ponent.

Després d'aquest repàs, Miquel ha focalitzat la seva ponència en els carrers de la ciutat que porten nom d'artistes. "Dels 1.200 carrers, només 27 tenen noms d'artistes", ha detallat el ponent. "Aquest fet el que fa és reflectir el sentiment de la població respecte als seus artistes, i sembla que tampoc són tan estimats". En aquest sentit, Miquel considera que "col·lectius d'artistes no han pressionat per reivindicar els artistes locals" i que "cal actuar més com a gremi".

Tornant a la frase de si Sant Cugat és o no és una terra d'artistes, Domènec Miquel ha iniciat el darrer bloc de la seva ponència preguntant-se: "Sant Cugat terra d'artistes o de galeries?". A partir

d'aquesta qüestió, el ponent ha explicat que a la ciutat hi ha un total de 12 galeries o espais d'arts, un fet que "demostra que hi ha una certa professionalització de l'art". Miquel ha recordat, però, que "les galeries són negocis privats que han de subsistir amb les vendes, per tant, estan enfocades als clients i no a promocionar l'art local".

Per fer de contrapès a aquestes galeries, ha apuntat Miquel, "cal que les sales públiques no facin la competència a les galeries privades, sinó que apostin pels artistes emergents". Pel que fa a la relació dels artistes amb els espais públics, el ponent ha recordat que quan un artista exposa en un espai públic, la seva obra passa a un fons municipal. "Els artistes donen l'obra que no han venut, i es tiren pedres sobre la seva teulada perquè, quan s'exposin, el públic veurà la seva pitjor obra".

(Nota: Aquesta pràctica des del 2005 ja no es porta a terme.)

Per posar el punt final, Domènec Miquel ha lloat la tasca del Taller Triangle en el seu objectiu de formar als infants de la població. L'historiador ha posat sobre la taula, però, que quan els alumnes són adults hi ha més problemes. "Els adults es pensen que són artistes i només començar ja volen muntar exposicions". Una reflexió que ha tancat amb la següent frase: "Sant Cugat és terra d'artistes, però no tothom és artista".

Després de la ponència de Domènec Miquel s'ha obert un breu torn de preguntes, en el qual s'han exposat les següents qüestions:

Hi ha un problema amb com estan plantejats els projectes artístics a la ciutat. No responen a les necessitats i inquietuds dels artistes locals. Se'ls dona massa importància a les galeries. Poden ser un punt de partida, però cal treure l'art al carrer.

Els artistes locals han d'avançar sense esperar el suport dels ajuntaments, ja que els equips de govern van passant, però els artistes es queden.

Una vegada finalitzat el torn de preguntes referent a la primera ponència, s'ha obert una taula rodona amb la fundadora del Taller Triangle, Alba Serra; el fotògraf Jordi Camí, el professor d'escultura Josep Roy, el pintor Sergi Barnils i el dissenyador i docent Lluís Sallès.

Alba Serra ha utilitzat la seva intervenció per explicar la línia de treball del Taller Triangle i l'inici del projecte. La pedagoga i artista ha reflexionat sobre quina és la presència de l'art a Sant Cugat i ha recordat que fins a l'inici del Taller Triangle no existia una oferta d'educació artística per a menors de vuit anys a la ciutat.

Per la seva banda, tant Jordi Camí com Sergi Barnils han profunditzat sobre la figura del galerista en el desenvolupament i èxit d'un artista.

Tots dos han considerat que és cabdal que un artista estigui representat, sigui per una galeria o un representant d'artistes. En aquest sentit, Sergi Barnils ha destacat que “la feina de la galeria és importantíssima”, ja que s’encarrega de la part comercial i de difusió de l’obra de l’artista. En el mateix sentit s’ha expressat Jordi Camí, que ha remarcat que “tenir representants et permet dedicar-te al que t’interessa”. Tot i això, tots dos han posat també èmfasi en la figura de les institucions públiques i el seu paper. Un paper que, per a tots dos, és el de donar suport als artistes.

Durant el seu torn, el professor d’escultura Josep Roy ha fet un repàs sobre els diferents tipus d’escultura i quina ha estat la presència d’aquest art a Sant Cugat. Roy ha fet una crida a aprofitar Internet per donar a conèixer l’obra escultòrica a la població.

Per tancar la taula rodona i abans d’obrir el torn de preguntes als assistents, Lluís Sallès ha parlat sobre la presència dels dissenyadors a la ciutat. “Som en terra de ningú, no hi ha cap senyal que a la ciutat hi hagi una escola de disseny pública”. Sallès també ha lamentat que no hi hagi una visió estratègica que fugi dels límits dels quatre anys de mandat que impedeixen el creixement de les iniciatives. “Hi ha una incapacitat de tenir una visió transversal entre departaments i regidories”.

Què ha opinat el públic?

A continuació, s’exposen algunes de les reflexions que s’han comunicat en veu alta:

Cal fer una auditoria de la situació de l’art a Sant Cugat. Hi ha grans artistes que no es coneixen. Cal fer un *reset*, escoltar els barris i a la gent i deixar pas a noves generacions.

S’ha de parlar més d’art, començant pels polítics. Cal promocionar-lo molt més, amb el paper destacat de les escoles a l’hora de despertar l’interès en l’art en els més joves.

Aquestes jornades han de servir perquè tots avancem sota el mateix paraigües per construir l’art de la ciutat.

Per partir de 0 cal mantenir unes entitats que porten tota una història darrera i que han estat les encarregades de forjar la identitat de Sant Cugat. Les entitats, però, no troben relleu generacional.

La gent jove està creant els seus espais fora d’aquestes entitats més històriques.

Per atraure la gent jove cal que a les jornades com “Art a debat” hi participin ponents joves.

Tota la ciutadania ha d'estar implicada i pensar en accions petites. Cal un art que emocioni perquè la gent torni a consumir art.

3.1.3. **Cap a on volem anar?**

El cicle ha posat el punt final amb una taula rodona amb ponents de diferents àmbits de l'educació artística i de la pràctica visual i plàstica per trobar un consens sobre quin projecte artístic es vol per a Sant Cugat

Les jornades "Art a debat" han posat el punt final després de tres sessions que s'han centrat a fer una radiografia del sector artístic de Sant Cugat, el seu recorregut històric i cap a quin model es vol caminar en els pròxims anys. Tot plegat per definir un marc de treball que compti amb el consens del sector i que permeti crear un pla d'acció enfocat a cinc anys vista. En aquesta darrera jornada s'ha celebrat una taula rodona que ha comptat amb la participació de la directora de l'Escola d'Art i Disseny de Sant Cugat, Eva Virgili; la coordinadora del Taller Triangle, Cristina Méndez; la codirectora del Festival Lumínic, Amanda Bernal; Roberta Ferreira, de la DTerra Gallery + workshop i l'artista Ariane Potout.

Cristina Méndez ha estat l'encarregada d'encetar la cita i ha posat el focus en la importància de l'educació. La ponent ha assenyalat que actualment a les aules hi ha una gran desconexió amb l'art que s'està impulsant, i que es considera l'art un anacronisme. En aquest sentit, la ponent ha defensat que cal que l'art estigui molt més integrat a la societat i que es faci una revisió de l'art tradicional, ja que en aquest hi ha moltes absències, com per exemple la presència femenina.

Reprenent la importància de l'educació en art, Méndez ha reivindicat l'ensenyament de les arts visuals "com un intel·lecte, i no només el que es fa amb les mans". "Cal aprendre a llegir les imatges", ha destacat la coordinadora del Taller Triangle, i és que la ponent ha posat de manifest que les imatges "ens poden donar eines per interpretar els fets culturals, polítics i de poder".

Després ha estat el torn de la directora de l'Escola d'Art i Disseny de Sant Cugat, Eva Virgili. La ponent també ha centrat part del seu temps en parlar de l'oferta d'educació artística que s'ofereix a la ciutat. "A l'escola teixim camins per als joves que hi passen. Sabem que els hem influït, que s'emporten alguna cosa. Els ajudem a orientar-se i molts d'ells fan el pas a la universitat i d'altres al món laboral". Tot i això, Virgili ha lamentat que les propostes artístiques de la ciutat estigui "atomitzades". "L'Ajuntament ha de fer una aposta clara per un centre que aglutini totes les propostes que ara mateix estan

atomitzades. Necessitem un espai col·laboratiu on totes puguin conviure”.

La ponent ha remarcat la necessitat d'aquest espai per guanyar visibilitat a la ciutat. “Tenim una escola que funciona, tenim moltes idees interessants que poden influir en el ciutadà de Sant Cugat, però considerem que sense un espai adequat aquestes formes d'expressió no poden créixer”, ha conclòs Eva Virgili.

Seguidament, ha estat el torn d'Amanda Bernal, codirectora del Festival Lumínic, que ha explicat que enguany també han fet una aposta per la branca educativa del festival començant a donar classes a l'institut Leonardo da Vinci. Bernal també ha defensat que l'art i la cultura han de poder tenir un espai més enllà d'un engranatge socioeconòmic. “Ens hem d'acostumar a la incomoditat que podem mesurar la nostra feina”. La ponent ha apuntat que no es pot pensar l'art des d'una lògica de producte, i que, per tant, “ha d'haver-hi un suport de finançament públic i una professionalització del sector”. Bernal ha posat el punt final recordant la famosa frase de Montserrat Roig: “La cultura és l'opció més revolucionària a llarg termini”.

La ceramista Roberta Ferreira ha aprofitat la seva ponència per posar sobre la taula la necessitat de trobar formes d'art que siguin d'experiència. “La gent pot mirar una obra, però ara mateix hi ha molta set de crear”. Com la resta de ponent, Ferreira ha remarcat la importància de veure el sector artístic des d'una òptica interdisciplinària. “El teixit de Sant Cugat és molt fort i ens hem d'unir, és qüestió de sumar esforços”. La ceramista també ha reivindicat la importància de “viure l'art al carrer” i recuperar propostes que s'han plantejat en els últims anys, però que no s'han acabat desenvolupant per qüestions burocràtiques. Per concloure el seu torn, la ponent ha assenyalat la falta de comunicació com un dels principals problemes. “Hi ha molts agents que estan fent coses a la ciutat i no els coneixem. Cal comunicar-les amb temps, amb visibilitat al carrer”.

La taula rodona ha finalitzat amb la intervenció de l'artista Ariane Patout. La ponent ha explicat que viure de l'art és “molt complicat” perquè les propostes arriben després de fer una promoció que no sempre acaba funcionant i que, per tant, ha suposat una despesa per l'artista que després no aconsegueix cobrir. “En els moments de desesperació penses a buscar una feina normal, però és que si els artistes comencen a buscar feines normals, ens quedarem sense artistes”, ha destacat Patout. De la mateixa manera que Roberta Ferreira, l'artista Ariane Patout ha incidit en la importància de treure l'art al carrer. “La gent està molt ocupada, no entra a les galeries d'art. Hem de trobar art a qualsevol cantonada de la ciutat”. Per acabar, la ponent ha fet una crida a escoltar tots els agents i pensar en una “proposta guanyadora que passi per un procés participatiu amb la ciutadania”. Patout també ha reclamat un pressupost d'art que injecti

diners, ja que només amb la voluntat de les persones creatives no es pot avançar.

Què ha opinat el públic?

El públic també ha pogut dir la seva en aquesta sessió de tancament. Aquestes són algunes de les reflexions que s'han traslladat durant la jornada:

Sempre ha existit la voluntat de parlar, però cal deixar de ser individualistes i pensar en comú com es vol el sector artístic a Sant Cugat.

Hi ha molta energia i ganes de canvi. El pressupost que es destina a Cultura correspon amb la voluntat de la ciutadania?

La Casa de Cultura cal que creï sinèrgies sobretot de cara a l'espectador. Pensar la possibilitat de crear una Casa de les Arts i Artesania que faci la tasca de divulgar l'art local.

Cal introduir l'art a la vida des de ben petits.

Es fa una petició a l'Ajuntament d'oferir un paraigua comú a tots els artistes de la ciutat. Cal projectar el potencial artístic de Sant Cugat a l'exterior.

En l'àmbit educatiu, hi ha molts mestres que volen formar-se, però no hi ha especialistes. Les escoles han de ser espectadores de l'art des de parvulari.

Portar artistes a les escoles perquè expliquin l'ofici.

Quin ús s'ha fet dels equipaments? Han interessat o han servit per treure pit del patrimoni de la ciutat? Cal pensar la funció de l'edifici abans de gastar els diners en l'edifici.

El vell món està morint, el nou món encara no ha arribat i el present són monstres.

No tota la responsabilitat ha de recaure en l'Ajuntament, cal treballar tot el sector unit.

L'escola és el centre cultural de l'infant.

Hi ha un interès general del ciutadà de peu no professional per participar en trobades regulars formatives vinculades a l'art on es pugui debatre sobre l'art i compartir experiències vinculants.

La tinenta d'alcaldia Esther Madrona ha tancat les jornades "Art a debat" destacant que el cicle ha estat una font de riquesa i una

oportunitat molt gran per conèixer les inquietuds del sector. Madrona també ha remarcat la necessitat que els infants i el jovent gaudeixi de la cultura, i que per aconseguir-ho cal fer feina en xarxa. “Això és només el punt de partida”, ha dit, i s’ha compromès a no deixar que la informació extreta de les jornades quedi en un calaix.

(Nota: Es va realitzar la gravació d'àudio de totes les sessions. Per ara no estan disponibles a cap plataforma, però estan a disposició per les persones que estiguin interessades enviant un correu electrònic a casaaymat@santcugat.cat)

4. **DIAGNOSI**

Aquesta diagnosi és un intent de tenir un estat de la qüestió del sector de les arts visuals i plàstiques a la ciutat, tant des del sector públic, com de de la iniciativa privada, tant d'espais i activitats, com dels mateixos artistes o productors.

Hem estudiat el sectors públic i privat amb els següents apartats: espais, exposicions, ajuts/convocatòries i formació.

4.1. SECTOR PÚBLIC

4.1.1. Espais

Pocs espais, no del tot adients:

Sala d'exposicions de la Casa de Cultura (poca alçada)

Casa Aymat Espai de creació (formació i producció).

Centre Grau-Garriga d'Art Tèxtil Contemporani (espai patrimonial rehabilitat, poca alçada)

Museu de Sant Cugat (espai patrimonial amb limitacions per conservació del monument)

Sala d'exposicions de l'Escola d'Art i Disseny (exposicions temporals de treballs d'alumnat, artistes convidats i ex alumnes).

Murs lliures (espais públics gestionats pel municipi).

L'únic espai destinat a l'art contemporani va ser tancat per decisió econòmica (Centre d'Art Maristany. Març 2015 - Juliol 2024), i per tant manca un equipament propi que atengui aquesta necessitat.

No hi ha un espai adequat per exposicions de gran format.

Cal ressenyar que son espais amb molta ocupació, i notable activitat. El Centre Grau-Garriga, especialitzat en tèxtil contemporani, és únic a Catalunya, essent un tret diferencial del nostre municipi, si bé resulta poc permeable a propostes exteriors.

Amb aquestes condicions es perden oportunitats d'autors i obres, i es detecta una certa inestabilitat institucional i falta de coordinació en certs espais.

4.1.2. Exposicions

Es detecta que l'activitat expositiva amb poca freqüència

Centre Grau-Garriga: 1 principal anual i algunes més petites d'art tèxtil jove, emergent o vinculat a les residències a la Casa Aymat, segons disponibilitat d'espai a la Sala 9 (Eixida).

Casa de Cultura: 2 exposicions de producció municipal per convocatòria i 1 cessió a entitats artístiques anuals. Cessions a altres serveis municipals i entitats de cultura popular i tradicional.

Museu de Sant Cugat: programació anecdòtica d'arts visuals.

No s'ensenya el Fons d'Art Municipal.

A canvi les exposicions son de caràcter obert i divers, i es compta amb un equip de gestió competent i professional.

Cal remarcar que la burocràcia pot fer perdre oportunitats alhora d'accedir a la pràctica expositiva. Sobre aquest darrer punt valorem que els requisits per a presentar-se a les convocatòries de projectes semblen superables, tot obrint un debat per si era pertinent plantejar alternatives d'accés.

4.1.3. Ajuts i convocatòries

Des del l'acció municipal, els ajuts/convocatòries estan agrupats en tres fronts:

Convocatòria de proposta expositiva: "Projectes de ciutat", "Projectes artístics contemporanis" i "Projectes curatorials contemporanis" (ambdós bianuals, alternatius).

Residències artístiques (sense pernoctació) a Casa Aymat (tant de producció com de recerca).

Convocatòria "Cicle d'Artistes de Sant Cugat", promoció i important suport a l'art local. El cicle té molta repercussió i visitants a les exposicions.

Subvencions de Concurrencia Pública (modalitat competitiva).

La participació a les convocatòries no reflecteix la suposada demanda per part del sector, especialment les dirigides a l'àmbit local (Artistes Santcugatencs i Projectes de Ciutat). Les de caràcter general tenen més demanda (Projectes Artístics d'Art Contemporani i Projectes Curatorials). Es conclou que semblen correctes, si bé es continua per proposar/debatre altres accessos menys "burocràtics".

Sembla adient redactar un protocol per organitzar i planificar exposicions singulars a autors reconeguts vinculats a Sant Cugat per biografia o per temàtica.

Per suplir el tancament del Centre d'Art Maristany apareixen noves convocatòries que volen establir-se dins un marc deslocalitzat:

- Convocatòria de recerca artística d'art contemporani
- Convocatòria de comissariat de cicle de performance
- Convocatòria d'art i natura. Es desenvoluparia a l'entorn de Torre Negra.

Aquestes convocatòries, segons els seus resultats, podrien evolucionar. Són un primer intent de prova/error per compensar el tancament del Centre d'Art Maristany i seguir apostant per la creació

contemporani en formats alternatius als d'un espai expositiu permanent.

4.1.4. Formació

De caràcter reglat i oficial:

Escola d'Art i Disseny de Sant Cugat (CFGM: Assistència al Producte Gràfic Imprès i CFGS de Gràfica Impresa, Il·lustració, Gràfica Interactiva, Animació).

Inst. Angeleta Ferrer i Sensat (Batxillerat d'Arts: arts plàstiques, imatge i disseny).

No reglat i lliure:

Taller Triangle (espai artístic-educatiu per a infants i joves de 4 a 18 anys).

Centre d'Art Maristany (tallers oberts de pintura i dibuix per adults).

Casa Aymat (tallers oberts de tapís i art tèxtil, ceràmica, escultura, gravat per adults).

Puntualment hi han alguns cursos relacionats amb la imatge als Centres i Casals, inclosa la Casa de Cultura.

4.1.5. Comunicació

Es disposa del canal digital (<https://www.cugat.cat/agenda>) així com de les publicacions trimestrals municipals (agenda d'arts visuals, en format físic i digital).

4.2 SECTOR PRIVAT

4.2.1. Espais

Espais *Galleries* (espais oberts al públic, amb horari i galerista al càrrec de la programació i activitat comercial) al 2008 havia censades 8 galeries. En l'actualitat on només hi ha tres: La Galeria, Context i la Sala Rusiñol.

Hi han fórmules híbrides: Canals, ADN plataform, Erai, Espai Lluís Ribas, Ferran Martí.

I fórmules lligades a taller i/o formació: Naus de l'Art, DTerra.

A La Puntual (Mercantic) es fan exposicions i residència d'artistes en règim de lloguer d'espai.

Espais expositius d'associacions i entitats: L'Ateneu Santcugatenc i el Club Muntanyenc de Sant Cugat.

Iniciatives sectorials: Museu del còmic i la il·lustració i la Fundació Cabanas. Casa-Museu Cal Gerrer. Col·lecció Marilyn Monroe.

Espais dedicats a altres finalitats amb sala d'exposició: Abacus. Cugat Nature, centre de gent gran.

4.2.1.1. **Espais virtuals**

Lumínic. Galeria i editorial de fotografia.
(<https://es.luminicfestival.com/shop>)

Canals Art (online). (<http://www.canals-art.com/Webnova/compradart.asp>)

4.2.2. **Exposicions**

Respecte a l'activitat expositiva (continguts) concloïem que es manté dins del que podem considerar art modern (pintura, escultura) i arts aplicades, exceptuant el treball més contemporani d'ADN (que manté a Sant Cugat un espai dedicat principalment a la producció - puntualment exposada-, si bé la seva galeria pròpiament dita la té a Barcelona).

4.2.3 **Mecenatge,** **col·leccionisme,** **donacions**

A Sant Cugat hi ha un cert volum de col·leccionistes (sempre discrets), que en algun cas han ofert la possibilitat de cedir les seves col·leccions a la ciutat. Manca d'espai, desacord de les contrapartides o de voluntat política han deixat sense materialitzar aquestes ofertes.

4.2.4. **Formació**

La formació, per part de la iniciativa privada, està present a Pou d'Art, Esfera d'Art, L'Acadèmia, Taller Neus Colet, Espai Marró, Dterra, L'obrador. Es valora positivament aquesta àmplia i diversa oferta.

4.3. **EL SECTOR**

CREATIU PRODUCTIU

4.3.1. Els productors

Respecte als productors (artistes i creadors/es) es detecta la falta d'un cens actualitzat, malgrat l'intent de l'anomenat "Índex d'Artistes visuals de Sant Cugat" (2007) i una iniciativa l'any 2001 "Les dones i l'art a Sant Cugat".

Cal activar aquest possible cens, així com incorporar la referència del nombre d'estudiants que finalitzen els estudis artístics o el batxillerat artístic (a estudiar iniciatives d'exposicions de final de carrera, "futurs possibles").

Casa Aymat acull la proposta "La Capsa" on els artistes poden deixar informació sobre la seva obra i producció per posar a disposició oberta a qui la vulgui consultar. Es va fer una crida general, però en tractar-se d'un arxiu físic va tenir (i té) una resposta molt pobre.

4.3.2. Treball en xarxa

Observen que el treball en xarxa dels artistes és relatiu, potser veiem en l'àmbit fotogràfic una major activitat en aquests moments (Lumínic, QGAT Foto, CLICfoto). Cal ressenyar Firart (durant molts anys celebren una fira a la Plaça Octavià), Les Naus de l'Art o La Puntual.

Sense voler fer memòria exhaustiva, cal recordar que als anys 70-80 va tenir una certa rellevància el col·lectiu d'artistes plàstics YERBA, així com la importància del còmic al voltant de persones vinculades a La Floresta (Josep Toutain, Josep Maria Berenguer). Van editar còmics com "1984", "Creepy" "Comix Internacional" o "El Víbora", sota Toutain Edicions o l'editorial "La Cúpula", nom que parteix de l'habitatge on residia Berenguer, que era una cúpula geodèsica o l'escola de pintura mural al Monestir.

I sens dubte l'impacte nacional i internacional de la Manufactura Aymat i l'Escola Catalana de Tapís que avui segueix sent una marca pròpia de la ciutat amb l'antic Museu del Tapís Contemporani i l'actual Centre Grau-Garriga d'Art Tèxtil Contemporani, hereus d'aquella activitat artística.

4.3.3. Activitats

Respecte a activitats generades des del mateix sector, constatem el Festival de Fotografia Lumínic, les Biennals de Fotografia d'Autor (QGAT Foto), així com el col·lectiu d'artistes ARTCUGAT que han activat una exposició conjunta a l'Ateneu.

El projecte intergeneracional “Mural de Vida” posa en contacte avis i àvies, infants de 5è d’ensenyament de primària i joves. Està promogut per la gent gran de la Llar d’Avis de la Parròquia de Sant Cugat i el Patronat Municipal d’Educació. En la seva última fase del projecte, es pinta un mural a la façana de l’edifici.

El concurs de pintura ràpida ha passat a ser organitzat conjuntament entre la família Cabanas Alibau i l’entitat FIRART. És un model de concurs amb el que l’administració pública no se sent apel·lada i la seva voluntat de continuïtat s’ha produït en entomar-la des d’una entitat, amb el suport i col·laboració de l’administració local.

Firart organitza cada primer i tercer diumenge de mes una fira de carrer on els seus i les seves membres, i altres artistes convidats, exposen i venen en petites parades al carrer, habitualment al voltant de la pl. Octavià. L’Ajuntament col·labora amb la cessió gratuïta de la utilització de l’espai públic.

4.3.4. Comunicació

Observem que la visibilització i comunicació del sector és deficitària.

El Diari de Sant Cugat i posteriorment el Tot Sant Cugat mantenen columnes amb articles d’art on es comenten les exposicions i activitats artístiques diverses.

També contribueixen a la difusió de l’art a Sant Cugat la revista Gausac, des d’un àmbit més acadèmic, Món, Flaix i Sant Cugat magazine, des de la vessant de la divulgació i la comunicació.

En els darrers anys ha pres importància les ressenyes d’exposicions publicades al Cugatenc, d’un caràcter més periodístic, rigorós i constant, on sempre inclouen una entrevista amb el o l’artista/comissària.

5.

PROPOSTES

Aquí presentem les propostes que a cinc anys vista haurien, a parer nostre, d'executar-se amb el desig que ajudin a dinamitzar tant la producció com la visibilització, l'educació estètica i el gaudi de la ciutadania interessada.

Articlem aquestes propostes en els següents apartats: els productors, els espais de producció, espais d'exhibició, la xarxa, les accions, els equipaments, art i educació i els espectadors.

PRO

5.1. Els productors creadors

Entenem tots aquells que produeixen: artistes, creadors en sentit ampli. Entenem que els cal ajuda en diversos àmbits: on produir, on investigar i on mostrar el resultat, acompanyat de la necessària visualització i comunicació. Així com no descuidar la formació permanent.

5.2. Espais de producció

Respecte als espais de producció, entenem que **la Casa Aymat podria concentrar aquestes propostes d'artistes en residència**. Per això caldria abandonar les ocupacions dedicades a la formació (cursos i seminaris) exceptuant potser el taller tèxtil, donada la seva complexitat i la tradició vinculada històricament a l'equipament.

5.3. Espais d'exhibició

Respecte als espais d'exhibició apostem per **no voler competir en "grandeur"** (tenim al costat a Barcelona o L'Hospitalet). Proposem complementar els actuals espais expositius amb 3-4 espais de petita grandària (150-400¹ m²). Pensem que això possibilita una activitat expositiva dinàmica, de petit format però sensible a totes les disciplines i els possibles enfocaments: des de les arts aplicades a les performances o propostes més conceptuals, des de professionals amb recorregut a iniciats o els resultats del treball pedagògic/formatiu. Un possible espectador pot gaudir de recorreguts variats i assimilables (com passa a la Festa Major, on la diversitat d'ofertes de mida petita, genera expectatives diferenciades i àdhuc plaents). Així podríem construir una nova manera d'aproximar-se al fet creatiu de les arts visuals i plàstiques, gràcies a una ciutat de grandària amable on passejar-se i anar descobrint petites intervencions, una espècie d'*homeopatia* de l'experiència estètica, més pròxima als menús de degustació de petits tastets, que no els plats contundents de la gran ciutat.

Hem tingut notícia d'una proposta expositiva de Juan Elorduy (Art al Cub) que té la voluntat d'inserir-se a l'espai públic, oferint possibilitats a una gran diversitat de disciplines. Es tracta d'un cub de 2'40 x 2'40 m

¹ Segons el Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya (2010-2020) (pag. 60) Sant Cugat es trobaria en la categoria AV2, de poblacions amb més de 50.000 habitants i hauria de tenir un centre d'art complet amb un mínim de superfície construïda de 715m².

de base, per 2'00 m d'alçada, amb sostre i base i les quatre parets laterals de vidre.

Aquest poliedre és autònom, es pot instal·lar a l'espai públic o espais grans tancats, i en ell es poden acollir experiències artístiques molt variades: plàstiques, de dansa, performances, expositives, etc. És una idea oberta per treballar-la a bastament i donar-li la forma que encaixi en les dinàmiques i voluntats de la nostra ciutat.

Evidentment, aquesta és una proposta mig termini, cal acabar de concretar-la, ajustar-la a la nostra realitat i buscar les sinergies per finançar-la. Prioritari tenir un full de ruta clar respecte a la seva programació, ubicació i integració en el nostre espai ciutadà.

També s'han trobat referents de reciclatge de contenidors de transport que s'adapten interiorment per poder contenir propostes expositives i que després es poden traslladar fàcilment amb un camió.

Amb la Biennal Manifesta 15 Barcelona Metropolitana es va tenir una primera experiència d'element portàtil per activar accions artístiques (del 16 al 22 de setembre de 2024)

D'altra banda cal estudiar si la ciutat té "múscul" per tenir i mantenir **un museu local d'art**, si té sentit fer una col·lecció, visibilitzar les col·leccions artístiques municipals (tot valorant el seu interès), etc. Aquesta és una proposta que s'ha d'entomar de manera global i sistèmica, no només respecte a la nostra realitat santcugatenca, sinó al paper que volem assumir en els mons de l'art del nostre país.

Flexibilitzar els grans espais patrimonials (Monestir, Torre Negra, etc...) amb els usos artístics, on es podrien desenvolupar projectes, molt pensats i adaptats a l'espai que ocuparan, dins els entorns patrimonials (instal·lacions, performance, vídeo, audio, música, etc...) tal i com passa a altres monuments patrimonials europeus. Que siguin espais oberts i de diàleg i no sols tancats en el discurs històric i patrimonial. Que esdevinguin alhora espais de memòria, història, vius i contemporanis.

Finalment caldria tenir un **protocol clar respecte al suport públic a iniciatives expositives** privades, tot facilitant les sinergies i els ajuts adients.

5.4. La xarxa

Per facilitar **la creació d'una xarxa d'artistes, artesans i gent creativa** en l'àmbit de les arts plàstiques, visuals i aplicades, cal (en absència d'organitzacions professionals al municipi) **fer un directori** el més complet possible. Aquest directori (un qui és qui?) facilitaria la comunicació de convocatòries, la transmissió d'informació i la recepció d'idees, demandes i compromisos. Així seria més fàcil crear

sinergies per activar iniciatives (Nits de l'art? Primaveres de l'art? Biennals?).

Aquest directori hauria d'estar complementat per totes les persones que formen part del sector de l'art: galeristes, col·leccionistes, crítics i historiadors/es, promotors/es, gestors/es, comissaris/ies, etc.

5.5. Les accions

Mantenir i actualitzar les **ajudes a la producció**, tant de residència com de producció (veure 4.1.3).

Repensar la convocatòria expositiva dels "Projectes de ciutat" i del "Cicle d'Artistes de Sant Cugat", per si cal ajustar-la a partir de les experiències ja acumulades.

Cada cinc anys "Sant Cugat de". Un/a artista de reconegut prestigi omple la ciutat, amb petites expos, actes i trobades de debat. A tall d'exemple: "2027: Sant Cugat de Susana Solano"

Proposar una "Biennial de petit format", oberta a tots els llenguatges i actituds. A estudiar la seva coherència amb els espais expositius (o amb la proposta de Art al Cub).

Caldria proposar una **comissió que estudies** de manera independent els **resultats dels "Art a Debat"** (2001, 2002, 2022), i de **les Nits de l'Art** (del 2001 al 2021). Aquesta comissió ens hauria de diagnosticar els encerts i les mancances d'aquestes activitats, si són redissenyables i fer, aleshores unes propostes concretes. Cal després consensuar amb els implicats, o les persones entusiastes que vegin una oportunitat de dinamització positiva.

Caldria veure com el **Centenari de l'obertura de la Casa Aymat** com a Manufactura de Catifes i Tapissos, **2026**, pot esdevenir un aglutinador ciutadà molt important.

Revisió i actualització del **Pla d'Escultura Pública del municipi**. Redactat l'any 2005, però arran de l'evolució urbanística i social de la ciutat, segurament necessita una revisió i actualització.

5.6. Els equipaments

Reforçar els espais de creació, experimentació, investigació i producció. Facilitar el treball conjunt entre diferents productors que aporten eines i equipaments compartibles (entre d'altres el FabLab de Creàpolis <https://www.fablabsantcugat.com>), tot animant la cooperació creativa i tècnica.

Creació del Centre de Formació en Arts i Disseny

El nou centre hauria d'acollir els estudis reglats en cicles formatius d'arts plàstiques i disseny, *Escola d'Art i Disseny de Sant Cugat*; l'espai artístic-educatiu per a infants i joves no reglat, *Taller Triangle*; i formació permanent en arts (actualment impartits a Casa Aymat i el Centre d'Art Maristany).

A més, hauria de respondre als objectius següents:

- Formar en la pràctica i el pensament artístic de les arts.
- Articular una oferta global i diversa d'educació artística per a la ciutat, adreçada a totes les edats, sectors socials i interessos estètics.
- Facilitar i potenciar el treball articulat dels estudiants, dels professionals i els aficionats del sector artístic per a la pràctica, la producció i la difusió artística i creativa.
- Seguir les recomanacions de la *Carta de les Arts a l'Educació*, per contribuir en l'educació formal al mateix nivell que la resta d'aprenentatges bàsics.

Millorar la situació dels magatzems de les diferents col·leccions artístiques municipals (fons art i col·lecció de tapís i art tèxtil) donada la situació precària i saturada dels magatzems, actualment localitzats a la Casa Aymat, per tal de poder assegurar una conservació i preservació per les generacions futures de santcugatencs i santcugatenques.

Per millorar caldria trobar una ubicació apropiada amb les dimensions adequades i on es pogués assegurar les condicions ambientals de qualitat museística i potser replantejar qui ha de gestionar i conservar, amb personal especialitzat, aquestes col·leccions.

5.7. Art i Educació

Tota l'oferta formativa pública municipal seria coherent que quedés sota el paraigües de l'Escola d'Art i Disseny, com passa amb la majoria de les escoles d'art de titularitat municipal del nostre país. En aquest sentit, la pertinença d'un nou equipament per l'actual Escola d'Art i Disseny queda més que justificat, no només per fer seva l'oferta no reglada dels monogràfics o formació permanent (que ara mateix s'imparteixen a la casa Aymat i Centre d'Art Maristany), sinó perquè en la mateixa formació reglada, a hores d'ara, s'està deixant molta gent fora per límit de places disponibles del Grau Mitjà (arribant a un 50%).

Es vol una major coherència dels ensenyaments i serveis que s'ofereixen actualment a Sant Cugat, tenint en compte les demandes dels agents implicats: docents, estudiants, artistes i tècnics de cultura. En aquest sentit, tal com esmentem al punt 5.6, **la creació del Centre de Formació d'Art i Disseny dotaria al la ciutat d'un equipament que fomentaria i potenciarà l'educació i la creació artística adreçada a un públic ampli.**

Aconseguir resoldre la desigualtat en l'accés a la formació artística, atès que moltes famílies no hi poden accedir, sobretot més enllà de l'àmbit

escolar. Seria bo que l'administració municipal disposés d'un fons social per ajudar econòmicament a persones amb rendes baixes que volen fer formació artística, com els estudiants de cicles reglats poden beneficiar-se de la tarificació social, és a dir, un descompte depenent de les rendes familiars.

Oferir un gruix d'activitats dins del capítol d'Arts del Pla de Dinamització Educativa que contribuïssin de manera complementària a assolir les competències fonamentals en matèria d'arts plàstiques i visuals. Tenint en compte que actualment no es contemplen els especialistes en arts a l'Educació Primària.

Per altra banda, el Pla de Dinamització Educativa podria oferir una proposta d'activitat que vinculés l'alumnat de batxillerat artístic de l'INS Angeleta Ferrer amb l'alumnat dels Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior de l'EAD. Una activitat lligada a la ciutat i que es desplegués visiblement també.

Oferir un espai informal d'educació en les arts amb la intenció de formar la ciutadania en general i d'assegurar les arts fora de l'escola i al llarg de la vida (recomanació 60 de la *Carta de les Arts en l'educació*).

5.8. Els espectadors

Animar la pràctica familiar i de la ciutadania en general del gaudi i de l'interès per l'art en totes les seves versions.

Generar debats o processos participatius on es puguin copsar les voluntats dels espectadors. Cal estar amatents a noves possibles experiències del gaudi estètic.

Facilitar la interacció dels artistes locals amb les escoles, amb visites formatives i divulgatives.

Cal **millorar la comunicació cap a la ciutadania**: tant els canals digitals (<https://www.cugat.cat/agenda>) com amb la possibilitat de completar les publicacions trimestrals municipals (agenda d'arts visuals) amb les activitats programades pels actors privats.

Edició d'una guia, que es podria revisar periòdicament, d'espais i agents d'art a Sant Cugat. Sense programació, sols amb les dades, ubicacions, línies de treball, xarxes socials, webs, i finalitats dels espais o entitats incorporades a la guia. Seguint l'exemple de la darrera agenda de la Nit de l'Art 2019 com a proto guia, i que podria estar disponible a tots els espais d'art i punts d'informació i turisme municipals.

6. **INDICADORS**

Els indicadors són fites que ens permeten comprovar els avenços i els compromisos en la materialització d'aquesta proposta de Pla Director. Assenyalem aquells que ens semblen significatius, sense menystenir tot el conjunt d'iniciatives proposades.

IND

6.1. Espais de producció

Casa Aymat concentra les propostes d'artistes en residència.

2025

Tota l'activitat formativa sota el paraigües de l'Escola d'Art i Disseny.

Curs 2027-28

6.2. Espais d'exhibició

Implementació d'espais expositius amb 3-4 de petita grandària (entre 150 i 400 m²).

Finals 2025

Proposta expositiva (Art al Cub): disseny, verificació, finançament.

Finals 2025

Producció de l'Art al Cub

Finals del 2026

Activitats i prova de foc.

Any 2027

Estudiar si la ciutat té "múscul" per tenir i mantenir un Museu local d'Art, si té sentit fer una col·lecció, visibilitzar el fons i mantenir una programació constant.

Estudi i viabilitat. Any 2026

En funció del calendari de construcció de la nova biblioteca central, activar el pressupost i el projecte d'adequació de l'antiga biblioteca com espai expositiu i de sinergies.

Any 2026

Crear protocol de suport als espais privats i artistes individuals.

Any 2025

6.4. La xarxa

Fer un directori el més complet possible de totes les persones que al nostre municipi treballen en aquest sector: artistes, artesans, dissenyadors/es, galeristes, comissaris/ies, gestors/es culturals, formadors/es, etc. *Finals 2025*

6.5. Les accions

Mantenir i actualitzar les ajudes a la producció, tant de residència com de producció.

En marxa

Repensar la convocatòria expositiva dels “Projectes de ciutat” i del “Cicle d’Artistes de Sant Cugat”

Juliol 2025

“Sant Cugat de”. Un/a artista de reconegut prestigi omple la ciutat, amb petites expos, actes i trobades de debat.

Any 2027, primera convocatòria.

Proposar una “Biennal de petit format”, oberta a tots els llenguatges i actituds.

Primeres biennals: 2027, 2029, 2031.

Crear una comisió que estudies de manera independent els resultats dels “Art a Debat” (2001, 2002, 2022), i de les Nits de l’Art (del 2001 al 2021), tot fent (o no) propostes concretes.

Any 2025

Centenari de l’obertura de la Casa Aymat com a Manufactura de Catifes i Tapissos, com a aglutinador ciutadà molt important.

Any 2026

6.6. Els equipaments

Reforçar els espais de creació i producció. Facilitar el treball conjunt entre diferents productors que aporten eines i equipaments compartibles.

Any 2025

Millorar la situació dels magatzems de les diferents col·leccions artístiques municipals (fons art i col·lecció de tapís i art tèxtil) donada la situació precària i saturada dels actuals magatzems localitzats a la Casa Aymat, per tal de poder assegurar una conservació i preservació per les generacions futures de santcugatencs i santcugatenques.

Any 2026

Creació del *Centre de Formació en Arts i Disseny*

Un centre que aculli els estudis reglats en cicles formatius d’arts plàstiques i disseny, *Escola d’Art i Disseny de Sant Cugat*; l’espai artístic-educatiu per a infants i joves no reglat, *Taller Triangle*; i formació permanent en arts.

Estudi, viabilitat, conclusions, fórmules. *Finals 2025*

6.7. Art i educació

Activitat formativa municipal (reglada i no reglada) sota el paraigües de l’Escola d’Art i Disseny.

Curs 2026-2027

Proposta educativa que vinculés els alumnes del batxillerat Artístic de l'INS Angeleta Ferrer i els Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior de l'EAD. Tenint en compte que ambdós centres públics tenen alumnat dels mateixos nivells educatius i que alguns dels alumnes de l'INS van a fer un grau superior l'EAD. L'activitat podria tocar alguna temàtica de l'entorn de Sant Cugat i fer-la visible a la ciutadania.

Curs 2025-2026

Tenint en compte que actualment no es contemplen els especialistes en arts en l'Educació Primària en el capítol d'Arts del Pla de Dinamització Educativa cal oferir un gruix d'activitats que contribueixi de manera complementària a assolir les competències fonamentals en matèria d'arts plàstiques i visuals. I que aquestes activitats les pugui proposar tant un centre municipal com privat.

Curs 2025-2026

Continuïtat i suport al projecte d'intercanvi internacional Erasmus+ d'estudis i de pràctiques per l'alumnat matriculat als Cicles Formatius de Grau Superior d'Arts Plàstiques i Disseny (EAD Sant Cugat).

Promoure una beca d'estudis des de l'Ajuntament per a l'estudiant amb millors qualificacions que es tradueix bé en una matrícula gratuïta d'un cicle/curs o bé en unes pràctiques remunerades dins el departament de comunicació de l'Ajuntament. La beca podria portar el nom de Josep Pla-Narbona, fill predilecte de Sant Cugat i artista reconegut internacionalment dins l'àmbit de les arts visuals.

Any 2025

Aplicar la tarifació social a la matrícula de l'oferta pública dels cursos no reglats, per una major equitat.

Curs 2026-2027

6.8. **Els espectadors**

Animar la pràctica familiar del gaudi i de l'interès per l'art en totes les seves versions. Generar debats o processos participatius on es puguin copsar les voluntats dels espectadors. Cal estar amatents a noves possibles experiències del gaudi estètic.

Facilitar la interacció dels artistes locals amb les escoles, amb visites formatives i divulgatives. Recollir el nombre d'activitats anuals familiars vinculades amb el coneixement i la pràctica artística.

Any 2026

7. CONCLUSIONS

Els membres participants en la redacció del present document, volen fer palesa la constatació de la vitalitat i diversitat de l'activitat cultural i artística de la nostra ciutat. Amb el seu recorregut, amb les seves fortaleeses, pensem que Sant Cugat pot redefinir una personalitat pròpia, modesta i diversa, però a la vegada útil i dinamitzadora, que faci de la nostra comunitat un espai d'intercanvi i gaudi de les múltiples manifestacions de les arts plàstiques, visuals, de les artesanies i dels dissenys.

Ens sembla pertinent destacar l'interès que demostra la ciutadania pel debat, per l'intercanvi, per la vida social al voltant del fet artístic en el seu sentit més ampli. Això cal canalitzar-lo a través d'una programació pausada i pautaada que, lluny de l'excés de propostes, vehiculi uns ritmes quasi estacionals amb la voluntat d'acompanyar a la ciutadania en el seu creixement en l'experiència artística i estètica.

Per això les propostes d'aquest Pla Director, estan orientades per una voluntat explícita de cuidar el patrimoni que tenim tot generant una activitat productiva i expositiva de petit format, tant amb la voluntat de ser inclusius en la diversitat, com per facilitar les afinitats electives de la nostra ciutadania.

Pensem que és fonamental cuidar la formació artística existent i abraçar propostes que donin coherència a les activitats existents. Cal valorar l'educació artística en totes les edats i condicions socials ja que és un factor de desenvolupament social i cultural.

Volem així mateix mostrar la nostra convençuda voluntat que aquest Pla tingui un consens de ciutat, més enllà dels temps electorals i de l'apropiacionisme partidista. L'art, la cultura ha de ser un espai comú, no de confrontació, sinó de gaudi i de consolidació d'un sentit de comunitat ampli i transversal, que transcendeixi el curt termini.

Vincular-se amb altres ciutats i organitzacions també col·loquen la ciutat en el mapa de les arts, i això sí que s'ha constatat amb col·laboracions amb altres equipaments que contribueixen a donar un afegit qualitatiu i de geolocalització dins el context de les arts visuals.

Caldria pensar en com ens volem relacionar amb altres localitats, organismes i organitzacions. Conscients que s'ha de fer una feina i una endreça local molt intensa encara, però també tenir aquesta mirada oberta per saber on es poden establir contactes, si volem mirar cap a Barcelona, o més cap al Vallès i província, o allò denominat "les perifèries", que arribarien a ser la resta del territori.

Què podem oferir de diferencial als programes grans de la capital o quines formes i processos propis s'ofereixen des de Sant Cugat. Què tenim d'especial que ens pugui diferenciar del nucli artístic i cultural que és Barcelona, però sense deixar de mirar al nostre voltant per no caure en un programa ultra local. La cultura pot esdevenir un motor econòmic i turístic de ciutat si es tracta de forma molt conscient, atenent les demandes locals i alhora tenir un radar sobre el que es fa més enllà per tal de donar resposta a una programació que també pugui esdevenir un pol d'atracció de persones per activar fluxos socials i econòmics. Que una persona no resident vingui a veure el patrimoni artístic i expositiu, pot també repercutir en l'economia local del comerç i la restauració, però aquest aspecte no s'ha analitzat, i per tant, no tenim dades, exceptuant les que van crear l'experiència de la Nit de l'Art, on la restauració si era conscient que aquella nit podien oferir reclams vinculats a l'activitat.

I coherents amb la crisi climàtica i global, no oblidar mai el balanç eficaç de necessitats i despesa material i energètica, un balanç ètic ecològic sempre present abans de cada decisió d'implementació de les nostres accions.

CON

Redactors i redactores.

Maria Fabre, artista, educadora i directora del taller Pou d'Art.
Cristina Méndez, artista, educadora i coordinadora del taller Triangle.
Vanesa Miralles, fotògrafa i membre de l'associació Qgat Foto.
Imma Pueyo, historiadora, crítica d'art i artista. Membre del Grup d'Estudis Locals.
Cristina Villar, directora de la galeria Context.
Eva Virgili, il·lustradora, educadora i directora de l'Escola d'Art i Disseny de Sant Cugat.
Jesús-Àngel Prieto, coordinador de la taula. Membre de la Fundació Sant Cugat.
Coordinació tècnica: Andreu Dengra, tècnic del servei de cultura, Ajuntament de Sant Cugat.

Sant Cugat del Vallès, febrer 2023 – febrer 2025